

Літаратура і мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 7 (2470)
23 студзеня 1970 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год 1970. Ленінскі, Юбілейны.
Усе тое, чым жыве наш народ, усе яго імкненні ў заўтрашні дзень звязаны з імем Уладзіміра Ільіча Леніна.

Аб увасабленні ленінскіх прынцыпаў партыйнасці і народнасці ў беларускім савецкім мастацтве шла гаворка на пленуме праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання, які адбыўся 19 студзеня г. г. Даклад зрабіла старшыня праўлення, народная артыстка СССР Л. Александровская.

— Кожны пражыты дзень, — гаворыць дакладчык, — набліжае нас да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. Савецкі тэатр павінен прысвядзіць да гэтага вялікага свята са значымі спектаклямі аб рэвалюцыі, аб сучаснасці, аб нашым савецкім чалавеку.

Л. Александровская падра-

чаць юбілей — гэта засяродзіць увагу на найважнейшых задачах, якія перадаюцца ісці наперад, — сказала ў заключэнне Л. Александровская. — Вялікі час патрабуе ад нас і вялікага мастацтва, новага слова аб жыцці і барацьбе савецкага народа, слова праўдзівага, яркага і натхненага.

Аб вострай ідэалагічнай барацьбе, якая захапіла свет, гаварыў у сваім выступленні гошч з Масквы, мастацтвазнаўца М. Абацін. Ідзе барацьба за душу чалавека і ў гэтай барацьбе рашучае ролю павіны адыграць дзейныя пісьматворы і мастацтва. І мы не павіны забывацца, што наша мастацтва рэвалюцыйнае, камуністычнае, самае выскоронае, самае натхненнае, мастацтва высокай і цудоўнай ідэалогіі.

На трыбуне — дырэктар Ака-

«Юнацтва рыцара». Аўтар п'есы В. Зуб расказаў пра аднаго з саратнікоў Леніна, Фелікса Дзяржынскага, пра яго дзіцячыя і юнацкія гады, пра пачаткі рэвалюцыйнага шляху.

Аб праблемах рэпертуару і рэжысуры, якіх даводзіцца разам вырашаць калектыву Рускага тэатра БССР імя М. Горькага, гаварыў дырэктар тэатра К. Гусев. Творчае аблічча гэтага тэатра ў свой час вызначала высокая грамадзянская, героіка, романтика. Мінчане памятаюць такія спектаклі, як «Катэжыстыва», трагедыя «Варавань», «Кароль Лір», «Галоўная стайка», «Узнятая ціліна». Але гэтыя спектаклі — мінулае тэатра. У апошнія гады на яго афішы з'явіліся выдатковыя назвы. Рэпертуарную лінію тэатра сур'ёзна і справядліва крытыкуе наша грамад-

— Зараз мы павіны вызначыць, які ж рэпертуар нададзецца нашаму тэатру як калектыву, што разумее свае заданні, — гаворыць К. Гусев. Пайнны крокі ў гэтым кірунку ўжо зроблены. Да ленінскага юбілея тэатр паказаў спектаклі па новых п'есах А. Салыніскага «Марыя». Завершыўшы рэпетыцыі трагедыі Ф. Шылера «Марыя Сцюарт».

Галоўны рэжысёр тэатра імя ЛКСМБ Г. Волкаў сказаў, што ў тэатры ў Брэсце працуе многа маладых акцёраў і таму вельмі важна работа ў калектыве мае вельмі значнае. Кожны акцёр павінен быць не толькі творчай асобай, але і актыўным грамадзянінам. Мы імкнемся, каб кожны артыст умеў ярка раскрыць высокі ідэальны момант часу. Але для таго, каб гэта было на самай справе, трэба выхоўваць у акцёра яшчэ ў тэатральнай інстытуцыі сціпласць, прычыповасць, мэтаанірванасць, поўную аддачу сваёй справе.

Аб рабоце Гродзенскага драматычнага тэатра гаварыў галоўны рэжысёр А. Струнін. Падыроўку да ленінскага юбілея тэатр пачаў дзейнічаць з новымі зместамі ўсё дзейнасці была работа па стварэнні спектакляў, якіх сардэчнасцю камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

У красавіку гэтага года будзе праведзены фестываль спектакляў, прысвечаны юбілею. У нас на афішы будуць такія назвы: «Вогненны мост» Б. Рамашова, «Воўчая сцяжка» А. Афінагенава, «Маё сэрца з табой» Ю. Чапурына, «Я прысягаю Радзіме» А. Струніна. 11 красавіка тэатр мяркуе паказаць спектакль «Маё сэрца з табой», у гэты ж з'езд пойдзе ў фонд п'ягогодкі.

Рэжысёр Рускага тэатра БССР імя М. Горькага А. Даброўін гаварыў аб высокім прызнанні савецкага мастака.

Намеснік міністра культуры БССР Ю. Міхневіч сказаў, што мінкі творчыя калектывы зрабілі пэўную работу па паліпартыі рэпертуарнай лініі, па стварэнні цікавых сцэнічных твораў. У сувязі з гэтым Ю. Міхневіч спыніўся на творчай дзейнасці спегнага тэатра. Тэатр завяршыў работу над операй геніяльнага рускага кампазітара М. Мусаргскага «Хаваншчына». У яго планых — беларуская нацыянальная опера «Андрэй Касцяня» нешуга стварыўшага кампазітара М. Алава. Апрача таго, тэатр працуе над новай операй Ю. Сомянікі і над новымі балетамі Г. Вагне-ра. Аб'явае тэатру новы балет Л. Абацініча.

— Цікава аб'явае быць і юбілейная афіша ў тэатрах імя Я. Купалы і Я. Коласа. Аднак гэтыя тэатры маглі б зрабіць значна больш па стварэнні Беларускага нацыянальнага рэпертуару.

Ю. Міхневіч гаварыў аб выхаванні творчай моладзі — рэжысёраў, акцёраў, тэатральных мастакоў.

— У нас ёсць усе ўмовы дзейна ствараць ленінскі юбілей, — сказаў у заключэнне намеснік міністра культуры Ю. Міхневіч.

Пленум праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання прыняў паставу, дзе прадураджаны меры па актывізацыі творчага жыцця тэатраў рэспублікі.

У САЮЗЕ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ

ПЛАНЫ, МЕРКАВАННІ, РАШЭННІ

16 студзеня гэтага года адбылося паслядзёнае прэзідыума праўлення Саюза пісьмennisкаў Беларусі з шырокай інфармацыяй аб рабоце СП БССР у 1969 годзе і выніках скартараў праўлення Саюза пісьмennisкаў Беларусі Мікола Ткачоў. На паслядзёнае было зацверджаны план асноўных мерапрыемстваў на першае паўгоддзе 1970 года.

Важнае месца на паслядзёнае заняў разгляд планаў красавіцкіх нумароў рэспубліканскіх часопісаў прысвечаных 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, і майскіх — прысвечаных 25-й гадавіне Перамогі над гітлераўскай Германіяй, якія вынесілі абмеркаванне галоўны рэдактар часопіса «Полымя» П. Кавалёў, галоўны рэдактар часопіса «Беларусь» М. Калачыніскі, галоўны рэдактар часопіса «Маладзечна» А. Асіпенка, намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Нёман» Г. Папоў, з планами юбілейных нумароў газеты «Літаратура і мастацтва» на паслядзёнае пазналіся галоўны рэдактар Д. Пронца.

На паслядзёнае прэзідыума праўлення СП БССР абмеркавалі вынікі праверкі работы бюро праўлення мастацтваў і літаратуры падыроўкаў групы народнага кантролю праўлення Саюза пісьмennisкаў Беларусі.

У сваім дакладзе Васіль Хомчанка (старшыня групы народнага кантролю СП БССР) падкрэсліў, што бюро праўлення зрабіла многае для таго, каб мастацкае слова беларускіх пісьмennisкаў вышло з абмежаванняў і вышло ў шырокі народ. У мінулым годзе адзначыў дакладчык, было арганізавана 5 тысяч выступленняў перад рабочымі і калгаснікамі, з іх 2 тысячы — шэфіцкія. Многія вядомыя пісьмennisкі выяздзілі ў глыбінныя раёны рэспублікі, знаёмілі працаўнікоў калгасу і саўгасу, рабочых вытворчасці, вяснова інтэлігенцыю не толькі са сваімі творами, але і планами, сваімі творчымі задумамі. Усё гэта спрыяла развіццю больш цесных кантактаў паміж пісьмennisкамі і рабочымі і калгаснікамі, умацаванню іх узамарозвання.

Разам з тым на паслядзёнае былі адзначаны і ганды. Галоўны з іх — пагоня за колькасцю выступленняў, якая прыводзіла пэўную шкоду іх якасці. Была зварнуць увага і на тое, што савет бюро праўлення адышоў ад сваёй неспарэднай работы. Нават калі вынікі аспіцы і аспіцы не лічыцца ў ім Таму на паслядзёнае вышлі старшыні новых саветаў. Старшыні саветаў бюро праўлення іван Грамовіч унёс прапанову перагледзець тангасма і склад на-распаўненняў арганізатараў па рэспубліцы.

У абмеркаванні работы бюро праўлення прынялі ўдзел А. Ба-ччэвіч, А. Асіпенка, А. Асіпенка, П. Панчанка, А. Алешка, Г. Бу-рачэвіч, Ул. Коваль, П. Кавалёў, М. Ткачоў, І. Луканіч, І. Малажэ-М. Чавускі, М. Спрышка, А. Кучар, І. Шаўчын, В. Вітні і іншыя.

Паслядзёнае прэзідыума праўлення Саюза пісьмennisкаў Беларусі ўладзімір Ільіча Леніна, Уладзімір Ільіча Леніна, Іван Спрышо, Хведар Чарні.

УЗНАГАРОДЫ РАБОТНИКАМ ВЫДАВЕЦТВАУ

Прыёмныя навіны прыйшлі да выдавецтваў Беларусі. Галоўны рэдактар Выдавецтваў Беларускага народнага гаспадарства СССР за дасягнутыя ўспехі ў дэманічэных выданнях «Кнігавыдавецкая справа ў СССР» і «Друк Беларускага ССР за 50 гадоў», праведзеных у 1969 годзе ў павільёне «Савецкі друк» ВДНГ СССР, узнгародзіў кніжанае выдавецтва «Беларусь» Дыпломом першай ступені. Адазначана, што альбомы, манераграфі, зборнікі і іншыя, выпушчаныя гэтым выдавецтвам і прадставлены на ВДНГ, ярка характарызуюць перамогу ленінскай нацыянальнай палітыкі, паспехі дасягнутыя Беларускага ССР за 50 гадоў Савецкай улады. Усе кнігі выкананы на высокім мастацкім і паліграфічным узроўні.

Дырэктар выдавецтва «Беларусь» З. Матузав за арганізацыю падыроўкі і забеспячэнне выпуску на высокім мастацкім і паліграфічным узроўні юбілейнай літаратуры, прысвечанай 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі, украенне пераплатаў прырасваення п'янік і іншых новых матэрыялаў узнгароджаны залатым медалем і грашовай прэміяй.

Сэрбронаным медалем і грашовай прэміяй узнгароджаны: старшы рэдактар рэдакцыі грамадска-палітычнай і эканамічнай літаратуры выдавецтва «Беларусь» К. Мотуз, старшы рэдактар Г. Паслядзёна, старшы мастацкі рэдактар гэтага выдавецтва Л. Праціч.

Бронзавым медалем і грашовай прэміяй узнгароджана п'яць работнікаў рэспубліканскіх выдавецтваў. Серод іх — загадчык рэдакцыі выдавецтва «Народная асвета» Б. Кімбар, старшы рэдактар гэтага выдавецтва К. Кобызева, загадчык рэдакцыі выдавецтва «Ураджай» І. Каршакевіч, старшы мастацкі рэдактар палітычнай літаратуры выдавецтва «Беларусь» Г. Труханова і старшы рэдактар выдавецтва «Ураджай» І. Парквейна.

У магільніскім кніжным магазіне «Веды» заўсёды многа літаратуры. Калектыву работнікаў магазіна многае робіць цяпер для прапаганды твораў Леніна і пра Леніна. Створаны спецыяльны аддзел, у якім сабрама літаратура да 100-годдзя з дня нараджэння правадара. Камплектацыя спецыяльнай бібліятэкі для школы, прадрэмавіцкай і ўстаноў горада.

У якасць камплектацыі гэтых бібліятэчак фотакарэспандэнт М. Міньковіч і застай дырэктара магазіна В. Балашов і прадаўца Л. Каламаец.

НОВАЯ ЭКСПАНАТА НАРОДНАГА МУЗЕЯ

Новыя экспанатамі папоўніўся народны музей Леніна Віцебскага Палаца пінаера. Супрацоўнікі Цэнтральнай бібліятэкі імя У. І. Леніна перадалі музею кнігі розных сабоды выданняў пра Ільіча, падыроўку газеты «Праўда» за 1912 год, 30 брашураў. Цэнтральны музей У. І. Леніна музей Рэвалюцыйнага СССР перадалі юным віцеблянам фотакопіі ленінскіх рукапісаў. Былі асабісты скартатар Уладзіміра Ільіча Л. Фоцьева прыслала кнігу У. І. Леніна «Аб каператцыі і асабістае пісьмо савету музея. Прыслаў пісьмо таксама член КПСС з 1896 года Ф. Пятроў. Сваю работу «Выступленне Леніна» падыроўку музею народны мастак СССР М. Жукаў.

Абласны архіў дамамо народнаму музею папоўніць фотакопіямі тэслерам і пісьмаў, напісанымі ў той час выцяблямі Уладзіміра Ільіча.

Ф. НІКАЛАЕВ

ЛЕКЦЫ ЧЫТАЮЦЬ АКЦЁРЫ

Летась пры Гродзенскім абласным драматычным тэатры была створана пярвічная арганізацыя таварыства «Веды». Арганізатарамі сталі галоўны рэжысёр тэатра А. Струнін, артысты С. Алісанска-Грай, В. Адаі і іншыя. Яны пачалі рыхтаваць некалькі лекцый, прысвечаных вялікай ленінскай дзеі. Серод іх: «Вобра У. І. Леніна тэатры і кино», «Гісторыя рэвалюцыйнага тэатра ў Гродзенскім абласным тэатры» і іншыя.

Лектары выступілі на прадрэмавіцкай, ва ўстаноўках, інстытутах і тэхнікумах горада, перад калгаснікамі Ашмянскага, Астравечка-га, Навагрудскага, Мастоўскага і іншых раёнаў Гродзеншчыны. У калгасках і саўгасках вобласці было прагавана 85 лекцый.

Пярвічная арганізацыя таварыства «Веды» пры тэатры папоўніўся новымі членамі. Цяпер з лекцыйна-выступальнага яшчэ артысты В. Грачынскі, А. Цароў, А. Бірычэвіч, Ю. Ніжнін, Ю. Ільічэвіч, І. М. Малаху. Лекцыянаў «Леніна заўжды жывы», праведзены Ю. Барысенам, з цікавасцю слухаюць рабочыя і служачыя вобласці «Нёман», калгаснікі Барастовіцкага раёна.

У. ДЗЕМІН

ЧАС ВЫМАГАЕ ВЫСОКАГА МАСТАЦТВА

З ПЛЕНУМА ПРАУЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРАЛЬНАГА АБ'ЯДНАННЯ

Бязна спынаецца на рабоце беларускіх акцёраў, якіх увасобілі на сцэне вобраз У. І. Леніна: П. Малчанова, Б. Платанова, Д. Арлова, Ф. Шмакава, Я. Кімберга, А. Логінава, С. Бульчыка і А. Даброўіна. Яна гаворыць аб адказнасці акцёраў, якім выпала шчасце працаваць над стварэннем вобраза правадара.

Далей Л. Александровская гаворыць аб вельмі важнай ролі літаратуры і мастацтва ў працэсе фарміравання эстэтычных ідэалаў савецкіх людзей, аб тым, што яшчэ не зжыты рэзэрвы паміж размахам здзяйсненняў нашага народа і адлюстраваннем іх на сцэне. Акцёр павінен не толькі прынесці вяслоду, захапіць і заважыць глядача. Наша задача больш складаная і адказная — наву-чыць, дэмагяна разабрацца ў складаных з'явах жыцця.

— Доўга жывучы ў рэпертуары, моцна ўздэяніваючы на глядача тым спектаклі, якія па-стаўлены таленавіты рэжысёрамі. Напрыклад, у тэатры імя Я. Купалы прапавала плеяда вядомых рэжысёраў, якія па-ставілі цікавыя значныя спек-таклі. Можна назваць Е. Міро-віча, К. Санікава, Л. Рахленку, М. Зорана, І. Раеўскага, Л. Лі-твінава, Б. Эрына. Пры ўсёй рознасці індывідуальных і сты-лявых манер лепшых савецкіх рэжысёраў іх заўсёды аб'яд-ноўваў падыход да акцёра як да мастака-грамадзяніна, як да сапраўднага паўнамоцнага прадстаўніка аўтара і рэжысёра перад глядацямі. Практыка, што ведае тэатр паказвае, што толькі рэжысёр, які разумее і ўмеа выкарыстоўвае акцёрскую індывідуальнасць, дасягае сапраўднага поспеху. Між тым праблема рэжысуры ў беларускіх тэатрах працягвае існаваць. Скажам, і да гэтага часу працуе без галоўнага рэжысёра опер-ны тэатр, не ўсё яшчэ наладзі-лася з рэжысурай у Рускім дра-матычным тэатры БССР імя М. Горькага.

Вялікае месца ў дакладзе ўдзелена пытанням выхавання творчай моладзі, якая мае па-трабу ў штодзённай увазе.

Далей Л. Александровская спынілася на праблемах нацыя-нальнай драматургіі. Усё яшчэ мала ствараецца цікавых твораў аб рабочым класе. Рэзкія гошці на нашай сцэне — пра-дзвінкі сельскай гаспадаркі. Яна не хапае п'ес на міжна-роднае тэмы, прысвечаных ба-рацьбе за мір, дэмакратыю і сацыялізм. Хацелася б больш яркай драматургіі для дзяцей і юнацтва.

— Уладзімір Ільіч Ленін ука-заву, што лепшы спосаб адна-

І. Міхалюта. Ён расказаў аб тым, як тэатр рыхтуецца да ленінскага юбілея. Зараз ідуць рэпетыцыі п'есы Д. Аля «Праў-да і нічога апрача праўды». Другі спектакль, над якім пра-цуе калектыв, «Плячкі сэрца» па п'есе А. Карнічэнка.

— Сур'ёзная работа вядзецца і над паўнаўчэннем нашага нацыянальнага рэпертуару. Сказаў І. Міхалюта. — Нядоўна мы паказалі камедыю А. Пет-рашэвіча «Адкуль грэх!» П'еса цікавая, тэатр працягвае пра-цаваць над ёй і спадзеецца павы-сць яе мастацкі ўзровень. У партфолі тэатра — п'еса А. Ма-кавіча і А. Дзюльчэнкі.

І. Міхалюта расказаў аб дружбе, якая звязалася ў ку-палаўдзі з мінскімі трактара-будавальнікамі. Трактарабудавні-кі — частка гошці купалаўскага тэатра, які павілі амаць на ўсіх спектаклах блугагна рэпер-туару.

Галоўны рэжысёр тэатра імя Я. Коласа С. Казіміроўскі, які гаворыць аб тым, якой, на яго по-гляд, павіна быць юбілейная афіша. Трэба ўсяляк пашыраць тэматычныя далёгалыды рэпер-туару. Кожная сур'ёзная ціка-вая работа — няхай гэта будзе класічны твор або сучасная п'еса — моцна ўвайдзі ў юбі-лейную афішу, калі ў іх ёсць зместыю роздум пра час, пра чалавека.

— Да юбілея наш тэатр рых-туе спектаклі па п'есе М. Па-тоўскага «Трыццаць трыццаць» і п'есе С. Казіміроўскага. — На-ва, канчацца раскіданы імкнен-ні Леніна зрабіць усіх людзей, з якімі ён сустракаецца, сваімі аднадумцамі. У нашым тэатры ў спектаклях «Чалавек з руж-жом» і «Крамлёўскія куранты» П. Малчанова ўпершыню на бе-ларускай сцэне стварыў вобраз Ільіча. Цяпер мы рады завяр-шыць гагодніку трыголію.

Акцёр тэатра імя Я. Коласа Ф. Шмакаў пазналіўся сваімі думкамі аб артыстычнай ра-боте над вобразам правадара.

Слова атрымавае галоўны рэжысёр тэатра юнага глядача В. Таган.

— Думачоцы аб юбілейнай афішы, мы вырашылі паста-віць спектаклі з улікам узро-стку нашых глядачоў, — сказаў ён. — Для школьнікаў мала-дых класаў мы рыхтуем спек-таклі па п'есе В. Катаева «Бя-лея ветразь адзінокі». Ідзе спектакль па п'есе У. Мехова «Палёт», адрэсаваны юнацтву. Для дарослага глядача іграем п'есу Л. Рахманова «Неспячкая старасць».

Б. Таган расказаў аб тым, як тэатр працуе над творами бе-ларускіх драматургаў. У недалё-кім будучым юныя глядачы змогуць паглядзець спектаклі

Гэтыя дзямкі зроблены на занальных аглядах мастацкай самадзейнасці ў Бары-саве і Маладзечна. На першым аглядзе калгасніцы этнаграфічнага калек-тыва «Маладзечна» імя Арджаннідзе Лагойскага раёна; на другім — новы танец «Юнацтва камсамольскае маё» ў выкананні танцавальнай групы Мала-

дзечанскага народнага ансамбля песні і танца; на трэцім — чытае Валікіна Буднін, уздэльніца мастацкай самадзейнасці Бобрыскага Дома культуры Крунскага раёна. Фота В. САВІЧА і Э. ПЯТРОВІЧА.

СТУДЗЕНЬ на Мін-шчыне — пара за-нальных справа-дальных канцэртаў мастац-кай самадзейнасці, пры-свечаных ленінскаму юбі-лею. У горадзе над Бяро-дзай выступілі артысты-аматары Барысав-скага, Крунскага, Лагой-скага, Смаляціцкага ра-ёнаў і гарадоў Жодзіна і Барысаве. Маладзечна — цэнтр другой зоны. Тут выступілі самадзейныя калектывы з Валожы-шчыны, Вілейшчыны, Мяд-зельшчыны, Маладзечна-скага раёна і самога го-рада Маладзечна.

Пра многае расказаў адзінаццаць святочна-га канцэртаў. Радавалі саім майстарствам ветэраны самадзейнага мастацтва. Выступілі новыя калектывы, што пачалі сваё жыццё на прапаванай вялікай дэці. Нарадзіліся новыя песні, танцы, вершы. Былі на канцэртах радасць, ухваляванне, гарачыя воплескі. Было нямаля і за-смучэнняў.

Вось прыклад. Быў час, калі Вілейскі раён славіў сваёй самадзей-насцю не толькі ў вобласці, але і ў рэспубліцы. Яго спевакі, танцоры, чыталы-нікі ўдзельнічалі ў аблас-ных і рэспубліканскіх агля-дах. Але вась два гады назад я была ў Вілейцы на раённым фестывалі са-мадзейнага мастацтва, прысвечаным 50-годдзю Валіка Кастрычніка. І стала бялою і крывуна за арганізатару канцэр-таў у якім прыняло ўдзел усяго калектываў і чыталынік.

Тым часам Маладзечан-скі мікраіраён Дом на-роднай творчасці павада-лі Мінскаму абласному Дому творчасці аб тым, што на 1 снежня 1969 г. у мясцовых аглядах у Ві-лейскім раёне прынялі ўдзел 20 калектываў, у якіх занята 700 чалавек. Чаму ж тады так бедна і аднастайна выглядаў справядзачны канцэрт ра-ёна ў Маладзечна?

Вілейскі раён — не адзі-ны ў Мінскай вобласці, дзе фактычна занядбана сельская мастацкая сама-дзейнасць. Можна нага-даць Крунскі. Некалькі га-доў назад мне давялося прысутнічаць на першых рэпетыцыях хору Крунска-га раёна Дома культуры. Пазней слухала яго першыя выступленні — хор ападу зрабіў добрую заўвагу.

Не разумею, як можна так лёгка адмаўляцца ад таго, што заявавана вялі-кай працай. Не прывялі Крункі на занальны агляд хору, аркестраў, танца-вальны калектывы. Толькі і вырнулі (у каторы наз) энтузіясты Абуцускага сельскага клуба.

Смаляціцкі раённы Дом культуры таксама не мае хору. І ў Палань культуры жоднінскіх аўтаматэ-будавальнікоў перастала існа-ваць народная харавая ка-пала.

Было б няправільным сцвярдзаць, што ўсё на занальных аглядах у Бары-саве і Маладзечна вы-глядзіла шэра і нецікава. Хочацца шчыра парада-чына пасьпях самадзей-ных артыстаў з Лагой-шчыны і Барысавшчыны, тых раёнаў, якія на пра-цягу многіх гадоў лічылі-ся «бездзейнымі».

Хараша прагучаў чаты-рохгалосы хор культурас-

аб Леніне, партыі, Радзі-ме, рэвалюцыйныя песні і песні часоў грамадзянскай вайны. Варта ўвагі чытае ўважлівая работа па фар-міраванні рэпертуару, пра-ведзеная ў Мядзельскім раёне. Мядзельцы выкон-валі народныя песні, песні беларускіх кампазіта-раў, творы, якія нарадзі-ліся ў самадзейных калек-тываў раёна.

Жаночая вакальная група ансамбля «Вясёлка» калгаса «Зара» хараша і чыста праспявала «На-рачанскі вальс», створаны ўдэльнікам агляду. А як цікава прагучала ў вы-кананні хору гэтага ж калга-са «Кіраўнік Волга Па-стур» і «Таму ж мне не песьня». На агульна-народную мелодыю ўдэль-нікі хору напісалі такст, які расказавае пра новы быт, новае жыццё былых сялян-беднякоў.

Стала мая катэчка поўная дэбра, у раёне славіцца наш калгас «Зара». Дружна мы жывём, Ленінскай дарогаю вольнай мы ідзём.

Варта ўвагі цікава задумана літаратурная кампазіцыя паводле вер-ша А. Варцінскага «Хва-тніскія званы» распра-цаваная і пастаўленая ме-тадыстам раёнага Дома культуры Соф'я Ходас. Кампазіцыя, вядома, па-трабавае лічце рэжысёрска-га ўдасканалення, але сам факт з'яўлення ў канцэр-це гэтага нумара сведчыць пра ініцыятыўу работнікаў культуры Мядзельшчыны.

Нагадаю лічце хор нар-тонал фабрыкі «Раўна» Маладзечанскага раёна, у рэпертуары якога — народныя песні.

А вась у справядзачных канцэртах Валожышчыны, Крунскага раёнаў і горада Жодзіна пераналі лёг-каважкі эстрадныя песні. У Валожышчынскім раёне знаходзіцца Івянечка пуща, славуцы партызанскі край і гайды Вялікай Айчыннай вайны. А ў кан-цы, фабрыкі музычных інструментаў? Ды і не толькі хоры.

Спраўды ўдалым было поспехам выступленне на-роднага ансамбля песні і та-нца Маладзеч

Газетычная Павебка

Анатоль Вярцінскі

Размова з Ду Фу

Чытаю кнігу, за страфой страфу.
Пытаюся — адказвае Ду Фу.

— Скажы, Ду Фу, навошта п'еш віно!
— Забыццэ памагае мне яно.
Душа мая пакуе, рыдае:
Не знойдзеш зараз радасці ў кітай.

— Навошта ўзяўся за пяро, Ду Фу!
— Каб выказаць свой боль, сваю тугу.

Нялёгка рэкам мутным пльыць да ўсходу.
Яшчэ больш цяжка жыць майму народу.

— Ці выкажа усё іерогліф твой!
— Што бачу я вакол сябе! Ой, ой!
Блукае ўсюды смерць.

Галодным, замест хлеба, — барабаны.
— Каму патрэбны барабаны бой!
— У спадзяюся, што не нам з табой.
Зноў ваяваць задумалі правіцелі.

Яны тым і жывуць — крывапраціцямі.
— Ты ведаеш, Ду Фу, вайне цану!
— Паходам за Вялікую сцяну!
Дазвольце мне, старому, усумніцца,
што трэба пашыраць камусь граніцы.

— Што бачыш ты яшчэ вакол, Ду Фу!
— Сарвала ветрам ў беднага страху.

Юнцы смяюцца над старым з пагардай,
Няшчадна глушыць пальму куст паганым.

— А як, скажы, Ду Фу, было раней!
— Было, я помню, лепш і разумней.

Старэйшых моладзё шанавала строга,
Кармілі нават і каня старога.

— Чаму, Ду Фу, пакуе народ!
— А хіба можа быць наадварот,
калі яго правіцелі — тыраны.
Які барсы, жорсткія, тупыя, як бараны.

— А можа уладар інакшым быць!
— Калі ён будзе свой народ любіць.

І будзе слухаць мудрыя парады...
Такіх не дапускуюць да ўлады.

— Не вечныя ж, Ду Фу, тыраны, злы!
— І на дракона знойдзецца сіно.
Які б ні быў ён грозны і вялікі,
а прыдзе час — зламае свае ікны.

— А ты прыдворным мог бы быць, Ду Фу!
— Каб дагаджаць, каб гнуцца ў дугу!
Я з голду памру, але не буду лісліўцам баязлівым, лізаблюдом.

— Не хочаш пець ты на агульні лад!
— Прырода не дала такі загад.
Спявае вунь птушыная чародка,
і ў кожнай голас свой і сваё нотка.

— А як бы ты хацеў, Ду Фу, праціць!
— Сваёму народу я б хацеў служыць.

Хацеў бы, як мужчына, жыць, без страху,
хацеў бы акіянскага размаху...
Вось так размову мы з Ду Фу вялі.

Не падзялялі нас ні дзесяць тысяч лі,
ні сотні год, ні розніца між мовамі,
ні сцены [як старыя, так і новыя].
Быў мне Ду Фу — як самы блізкі друг.

Лунаў над намі чалавечы дух.
Як брат, са мною гаварыў Ду Фу...

...Чытаў я кнігу, за страфой страфу.

— Што значыць сапраўдным другам быць!
— Любіць!
— Што значыць дарогу не згубіць!
— Любіць!
— Што значыць вялікую справу рабіць!
— Любіць!
— Што значыць шчаслівым быць!
— Любіць!

ШАРЫЯ ГАДЗІНА

Шарая гадзіна. Сумная адзнака.

Шэрая гадзіна. Ні воўк, ні сабака.
Ні сонца, ні месца.
Ні цёмна, ні светла.
Ні ціша, ні вечер.

Пагасяюць фарбы.
Патануюць гукі.
Адпачыце, сэрцы!
Адпачыце, рукі!

Сціраюцца грані,
знікаюць кантрасты.

Гаіцеся, раны!
Заціхайце, страсці...
Давай ціха, моўчкі з табой пасядзім мы.

Я люблю чамусьці шарую гадзіну...

НЯМА ДУРНЫХ

Дурны, дурны, а шкарку любіць.
Народная прыказка.

Ён любіць не толькі шкарку.
Ён любіць яшчэ і чарку.
Ён любіць і бульбу.
А бачылі, з якім смакам есць ён бульку з макамі!
Ці мала што любіць ён.
Пакуль вядуць разумныя свае размовы сумныя,
сухі жуоцьку бутэрброд,
пакуль разважаюць разумнікі,
есць ён свае ласункі на поўны рот і жывот.

На смачнае дужа ласы.
І любіць не толькі кілбасы.
Ён любіць яшчэ шмат што:
і добрую апратку,
і лайкавую пальчатку,
і выезд на аўто.

Не толькі цёплае месца,
дзе добра п'ецца і есца,
— ён любіць і арзол.
Ён любіць і чын, і званне,
і тытул, і шанаванне.

Не курыца, а — арол!
Ён любіць...
Ён шмат што любіць.

Ён нас прадасці і купіць,
разумнікаў, тых і другіх.
Прадасці і пажака кукіш:
маўляў, мяне не купіш,
маўляў, няма дурных.

НАРОДНЫ ПАЭТ

ДА 70-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ М. В. ІСАКОўСКАГА

У час 4-ай Усеаўскай нарады малых пісьмемнікаў, якая праходзіла ў час 1963 года ў Маскве, Міхаіл Васільевіч Ісакоўскі запрасіў да сябе на кватэру прадстаўнікоў літаратурнай моладзі Беларусі. Гэты адзямі і застаўся на ўспамін аб той сустрэчцы. Злева направа — Геннадзь Бураўкін, Іван Шаўчэныч, перакладчык Міхаіл Гарбачоў, Рыгор Баравушкін, Міхаіл Васільевіч Ісакоўскі, Анатоль Грачанаў.

Афіцыйна, указаў урада, гэтая годніца Міхаілу Васільевічу Ісакоўскаму ніколі не надавалася. І ўсё-такі ён сапраўды паэт народны — у самым высокім значэнні гэтага слова. Не толькі ў сьвешчэнні рускай, але і ў ўсёй савецкай паэзіі цяжка знаваць другога імя, да якога азначэнне «народны паэт» даласявалася б у такой меры, як да імя Ісакоўскага.

Так, Міхаіл Ісакоўскі — паэт народны, і перш за ўсё таму, што яго таленавітая творчасць вырасталала і ўздымалася з глыбінь налетага духу, жывілася і жывіцца сокамі народнага жыцця, была і ёсць пэўным увасабленнем вялікага гераічнага шляху Радзімы, яе «суроўна-яснага і зайздроснага лёсу». Народны, бо яго паэзія чэрпала і чэрпае з жыватворных крыніц народнай мудрасці, з той шчодрай скербніцы, якая належыць творчаму генію чалавека працы і складае аснову духоўнай культуры нацыі. Народны, бо ўсё лепшае ў яго творчасці, — ад характару героя — чалавечны, высякародны, мужны, і выхалення непасрэдна з народнага жыцця сюжэты, і дасціпны, тонкі і светлы гумар, і па-народнаму афарыстычная, багатая, жывая і паўнагучная мова.

Кожны паэт па-свойму ўяўляе сабе пэўнае шчасце, і ў кожнага яно, напэўна, сваё — як і ў Міхаіла Ісакоўскага, шчасце — шчасце паэта, але хочацца думаць, што Міхаіл Ісакоўскі, азіраючыся сёння на прайзданнае, можа прызначыць, што ён гэтак шчасце спазнаў. Бо хіба ж не ёсць шчасце ведаць, што твая песня патрэбна людзям — ды не сотням, і нават не тысячам, а мільёнам, што яна дасягнула самых далёкіх куткоў і закуткаў Радзімы і ўжо не аднаму пакаленню дапамагае жыць і змагацца, будаваць і тварыць!

Паспрабуйце прыгадаць самія любімыя ў народзе песні перадаваецай, ваеннай і пасляваеннай пары, і калі прыгадаеце, то нават будучы дасведчанымі ў галіне песеннай паэзіі, вы здзіціцеся, убачыце, колькі ж зрабіў для росквіту роднай песні гэты зямлі рускае і чужоўны паэт.

«Вдоль дэрсевіны от избы и до избы», «Прошайте» (дан приказ: «Дайте в руки мне гармони»), «И кто его знает», «Катюша», «До свиданья, города и хаты», «Ой, туманы мои, растуманы», «В прифронтовом лесу», «Огонек», «Лучше нету того цветку», «Где же вы, где же вы, очи карие», «Враги согнали родную хату», «Снова замерло все до рассвета», «В поле» («Мне хорошо, колосья раздвигая»), «Летят перелетные птицы», «Ой, цветет калина»... Гэта толькі некаторыя з тых, пра якія можна пэўна сказаць, што яны ўвайшлі ў залаты фонд нашай песеннай класікі. Бо яны ўвайшлі ў душу і сэрца народа, у яго жыццё і побыт, увайшлі так глыбока і трывала, як можа увайсці толькі песня, створаная геніем самога народа. А яшчэ ж ёсць і «Любушка» («Понапрасну травушка измята»), і «Шел со службы пограничник», і «Кольбиельная» («Месяц над нашою крышю светит»), і «На горе белым-белым...», «Девичья песня» («Не тревожь ты себя, не тревожь»), і «Живет у нас в поселке», і «Услышь меня, хорошая», і «Мы с тобою не дружили», і «Черемуха» і дзесяткі іншых, якія разам узятая складаюць цэлы том чужоўнай песеннай лірыкі. Хто яшчэ з рускіх паэтаў мог або можа пахваліцца, што столькі яго вершаў сталі ўсенародна вядомымі і любімымі песнямі! Ніхто. Гісторыя рускай паэзіі такіх не знала.

Заўважым пры гэтым, што стварэнне прафесійнальнай савецкай песні ва ўмовах сацыялістычнага будаўніцтва было справай пераступеннай важнасці, таму што старая, традыцыйная песенная лірыка ўжо не магла цалкам задавоўць патрабаванні, якія вынічалі з новых задач ідэа-эстэтычнага выхавання працоўнага мас. Зразумела, што вялікія заслугі ў гэтым стварэнні мелі і нашы паэты.

Віншуючы Міхаіла Васільевіча Ісакоўскага з 70-годдзем, з наданнем яму высокага звання Героя Сацыялістычнай Працы, мы выказваем яму шчырую падакту за ўсё добрае, што ён зрабіў для развіцця савецкай паэзіі і для ўмацавання дружбы нашых братніх народаў, і жадаем яму моцнага здароўя ды вялікага творчага плёну.

Ніл ГІЛЕВІЧ.

Міхаіл ІСАКОЎСКІ.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ

Ой вы, вольныя птахі,
Ой вы, шэрыя гусі,
Даляціце ж вы, гусі,
Да маёй Беларусі,
Да маёй Беларусі,
Ды да роднай старонкі,
Ды да роднай старонкі,
Аж да вёскі Сасонкі.
Закрычыце вы, гусі,
Ды з-за хмар, паднябесся,
З перамога хутка
Прыйдзем мы на Палессе,
Прынесём вам збавенне,
І братам і сясцям
Прынесём вызваленне.
Хай яны не здаюцца,
Хай яны нас чакаюць,
Хай да фашыстаў магігу
Хай глыбока капаюць:

Хай глыбока капаюць,
Хай капаюць без зморы,
За крывавае раны,
Ды за крыўду, як мора.
А яшчэ, мае гусі,
Адшукайце дзятчынцу,
Што пайшла партызанца
За Радзіму-краіну.
Ад мяне перадайце
Ёй адзінае слова,
Непарушынае слова,
Што сустрачнемся зноў мы.
Даляціце ж вы, гусі,
Да маёй Беларусі.
1943.

Пераклад С. ШУШКЕВІЧА.

Літаратурна-Мастацтва

Пятніца, 23 студзеня 1970 года

ЯНЫ ПРЫНЯТЫ У САЮЗ ПІСЬМЕНнікаў

Паэт Уладзімір НАРЫЗНА. Нарадзіўся ў 1938 годзе ў вёсцы За-чурна Мінскага раёна. Скончыў філалагічны факультэт БДУ імя У. І. Леніна. Працаваў настаўнікам на Віцебшчыне. Зараз рэдактар музычнай рэдакцыі Беларускага радыё. У выдавецтве «Беларусь» выйшла яго вершаў «Край мой сінявокі» і «Жураўліны досвітан».

Празаік Уладзімір МАШКОЎ. Нарадзіўся ў 1930 годзе ў вёсцы За-чурна Мінскага раёна. Скончыў аддзяленне журналістыкі філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна. Працаваў літсправаўнікам у рэдакцыі газеты «Зорька», рэдактарам на радыё. Зараз працуе на кінастудыі «Беларусь-фільм». У выдавецтве «Беларусь» выйшла дзве яго кніжкі для дзяцей «Паміж «А» і «Б» (1966 г.) і «Вясёлы тузін» (1968 г.).

Крытык і літаратуразнаўца Іван РАДЫКО. Нарадзіўся ў вёсцы Макраны Капыльскага раёна Мінскай вобласці. Скончыў аддзяленне беларускай мовы і літаратуры філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна. Працаваў настаўнікам дырэктарам Багушэўскай сямігадовай школы на Брэстчыне. Зараз — старшы навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры АН БССР. Друкавацца пачаў з 1958 года. У 1969 годзе выйшла яго кніжка «Беларускі верш. Старажонкі гісторыі».

Празаік Іван СЯРЖОЎ. Нарадзіўся ў 1929 годзе ў вёсцы Пакірава Гомельскага раёна. Скончыў аддзяленне журналістыкі філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна ў 1962 годзе. Працуе на Гомельскай студыі тэлебачання галоўным рэдактарам. Піша з 1965 года. У выдавецтве «Беларусь» выйшла аповесць «Мы з Санькам у тыле ворага». Член КПСС.

Паэт Хведар ЧЭРНЫ. Нарадзіўся ў 1939 годзе ў вёсцы Доржні Валожынскага раёна Мінскай вобласці. Скончыў аддзяленне беларускай мовы і літаратуры філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна. Працаваў загадчыкам клубу, служыў у арміі, зараз — слухач Рэспубліканскай вышэйшай партыйнай школы. Выдаў дзве кніжкі вершаў у выдавецтве «Беларусь»: «Лабоды раніцы, людзі» (1966 г.) і «Дабрэе свет» (1968 г.). Член КПСС.

Бабруйску. Тут і старыя маляўнічыя двары, павобныя дамы, дрэвы, кварталы, у якіх быццам бы «застыў час». На многіх з гэтых работ — магнутым чырвоным акордам басыён Бабруйскай крэпасці. Матывы мінулага горада гарманічна спалучаюцца з ягоным сённяшнім. Ураважана ярка, заліта сонцам, аверзла ёй паўночнай усцяжы, нечымі работ серыі «Бабруйск увечары» — з прамымі вуліцамі сучасных, новых дамоў, з феерверкам ярка асветленых акон і гарадскіх ліхтароў.

І ў партрэтах Уладзіміра Дамарад застаецца патрыятам Бабруйска. Ён стварыў цэлую галерэю вобразаў сваіх вядомых землякоў, перш за ўсё ўдзельнікаў грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, герояў працы. Мне спадабаліся партрэты М. Грэжава, І. Макаравіча, Л. Цэд, настаўніка, былой тэлеграфісткі Першай кончай арміі В. Санько. Амаль у кожным з гэтых партрэтаў мастаку ўдалося прасачыць вярчучы рысы характэрнага героя.

Перажытае ў гады вайны — асобная тэма творчасці мастака. Тое, што убачыў і адчуў за чатыры гады, змагаючыся на фронце, сёння па-свойму адбіваецца ў творчасці, то прарываючыся партрэтам ма-

ладага салдата — сына, які ў роздуме чытае ліст з дому, то зстампам «Свяціцца магіла» дзве жанчыны ў купл праз акно бачаць на паўстанку высокі белы абеліск над магілай змагароў за Айчыну... З роднымі мясцінамі творчыць Уладзіміра Дамарада звязвае і колішні яго ўдзел у рабоце тутэйшых тэатральных калектываў і трывала творчая сувязь з мясцовым краязнаўчым музеем, для якога зроблена мастаком нямала. Але галоўнае, што вызначае яго творчасць, — гэта, мне думецца, акіяні варэлі і малюнк, у якіх — паэзія бярэзінскага краю. І калі гаварыць пра творчыя планы мастака, дык пра творчыя планы акрэсліць адным іх, бадай, можна акрэсліць адным іх, любячы і родныя мясціны, калі ёсць свайго сучаснікаў. Жыццё Бабруйшчыны.

Дарчыні, нядаўна Уладзіміру Дамараду споўнілася пяцьдзесят. І вельмі прыемна, што ён — росквіце свайго таленту, што ўсё лепшае, назапашанае ў жыцці духоўна напружаным, знаходзіць месца ў творчасці, прысвечанай роднаму краю, яго людзям. Так, сапраўды, нямала можа зрабіць мастак, любячы і родныя мясціны, калі прыкладае да іх пільны вочны творчы.

Л. ПРАКОПЧЫК.

ВЕЧНА У ПАМЯЦІ

«Радкі, абарваныя кулія, — так называюцца ў Ляхавіцкай раённай бібліятэцы стэнд, прысвечаны беларускім пісьмемнікам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

На стэндзе — фатаграфія, творы істацтвона да кнігі Алеся Жураўкі. Хевлоса Шынкелера, Алесі Пруцкіна, Змітрака Асташкіна, Леаніда Гаўрылава, Міколы Сурнакова і іншых беларускіх літаратараў, якія не вярнуліся з вайны. П. ШЫБУТ.

САТЫРА І ГУМАР УСУР'ЁЗ

20 студзеня ў рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва» адбылася нарада сатырыкаў і гумарыстаў — аўтарскага альянсу газеты. Удзельнікі нарады гаварылі пра тое, што рэдакцыя газеты імкнецца, каб сатыра і гумар на старонках газеты знаходзілі сваё пэўнае месца. Выло адзначана, што рубрыка «Наш някрутылы стол», дзе крутыліся апішчы і пажаданні, нарыстаецца поспехам у чытачоў. Аднак недастаткова адмяжоўвацца толькі гэтым. Удзельнікі нарады выказалі шмат цікавых прапаноў для таго, каб раздзел сатыры і гумару пашырыў тэматычна і жанрава, шырыў выкарыстоўваць народную дасціпнасць і мудрасць, больш патрабавальна адносіцца да албору матэрыялаў. У гэтых прыкладзінніках М. Ароча, М. Вярцінскі, Р. Тармола, Я. Таўшчэныч, М. Чавускі і іншыя.

СУСТРЭЧА ДРУГАЯ, А ЗНАЁМСТВА ПЕРШАЕ

Два гады назад група маладых музыкантаў і кампазітар-арганіст Алег Янчанка, захоплены ідэяй стварыць беларускі камерны аркестр, сабраліся на сваю першую рэпетыцыю. Кіруючым творчай дзейнасцю быў намагаўся. Але было галоўнае — любоў да мастацтва і жаданне іграць так, каб загучалі ў ўзрушліва слухача і тыя старонкі музычнай літаратуры, якія вельмі рэдка выкарыстоўваюцца ў беларускай канцэртнай аэстрады. Думкі, сэрца і дэзерія па тых днях выклікалі ў татэраж снэптычна, недаверлівае спачуванне. А ўпаўненні А. Янчанка жыў толькі аркестрам. Займаўся раніцай і позна вечарам, калі артысты філармоніі з «настанняй праніскай», адрапцаваўшы і адграбчы свае праграмы на астрадзе, пакідалі залу.

Пасля першага выступлення пра аркестр завагаралі і слухачы, і крытыка. Калектыў выстаяў. Ён агрымаў права творчага галасу і месца ў канцэртнай жыццё рэспублікі.

Зараз у аркестры адбыліся некаторыя змены. Замест Алег Янчанкі, які рашыў цалкам прысвяціць сябе кампазітарскай і выканаўчай дзейнасці арганіста, у калектыў прыйшоў новы мастак кіраўнік Юрый Цырук. Знаёмы многім як інструменталіст і кампазітар, ён перш за ўсё наш выхаванец Беларускай кансерваторыі па класе віяланчэлі прафесара Аляксандра Стагорскага. Сур'ёзны, удумлівы музыкант, з высакародным цэлым гукам інструмента, моцнай тэхнікай, ён заўсёды іграе цікава, імкнучыся перш за ўсё пасвойму асэнсаванню і перадачы задуму твора. Закончыўшы аспірантуру Ленінградскай кансерваторыі, ён па конкурсе быў прыняты ў заслужаны калектыў РСФСР — сімфанічны аркестр Ленінградскай філармоніі. Невялікі пералік «пунктаў сустрэчы» з выдатнымі музыкантамі і праслаўленым калектывам гаарэрыць аб тым, што Цырук атрымаў добрую школу майстарства, не толькі слухаючы творы розных эпох і стыляў у рознай інтэрпрэтацыі, але і сумесна музыцыруючы з лепшымі дырыжорамі і выканаўцамі, выступаючы з імі ў Італіі, Аўстрыі,

Польшчы, Румыніі і многіх гарадах Савецкага Саюза.

І вось — месяц работы і мы пачулі новую праграму, якая была выбрана мастацкім кіраўніком па ступені эстэтычнай каштоўнасці твораў і іх кантрастнасці.

Калі прысутнічаць на рэпетыцыях Ю. Цырука, пераконавацца ў тым, што аркестр узначалены таленавіты музыкант і арганізатар. Яго заўвагі-пажаранні прадуманы, лаякальны і пружны, туніяна на трынальым веданні стылю музыкі, індывідуальнасці кампазітара і марчымасці інструмента. І ўсё гэта ў спалучэнні з вялікай унутранай сілай, матанакрававай воляй і эмацыянальнай сілай уздзеяння на аркестр. І нават калі сёння ішчы не ўсё атрымліваецца, як хацелі бы дырыжор, верыць, што творчыя задумкі будуць уваволены на наступныя рэпетыцыі.

Дывертисмент рэ-мажор Моцарта адразу захпіў радасным і светлым гучаннем, чоткім пружкім рытмам, тонкай нюансаванай выканання. Шырокае сарвавае дэталі (басіс) чаргаваліся з лёгкім прыгожым стрыхом спіката (спісато). Юрый Цырук не баіцца яркага і вялікага гучання аркестра. І гэта «сімфанічнае дыханне» ніколі не зацімае камернага музыцыравання, а наадварот, сваёй малаўнічнасцю дапаўняе элементы сімфанізму ў Дывертисменце.

Цёпла сыграў аркестр другую частку. І была ў гэтым выкананні празрыстая і шчодрая шчырасць пачуццяў, перададзены асобнымі групамі і салістамі. Імкліва-святонна прагучаў фінал. Чоткі і рэзкіна прастухаўвалася паліфанічна тканіна ў гэтай кароўнай частцы твора. Інтэрпрэтацыя Ю. Цырука была імястоўная, і перанаканчая. У стыльвае асаблівасці моцартаўскага Дывертисмента дырыжор удыхнуў пульсаванне нашага часу, пазбягаючы штучнай «стылізацыі».

Менш яркае ўражанне пакінула аркестр выкананнем васьмі мініячур для 15 інструментаў І. Стравінскага. Ужо ў першай частцы адчувалася паўная скаванасць музыкантаў. Выдатныя п'есы, нібы лубачныя карцінкі,

прасякнутыя пыльным рускіх народных інтанацый, не заўсёды былі вобразна раскрыты духавымі інструментамі: відэль, выканаўцы іграў іграў за свае магчымасці. А хацелася б пачуць больш малаўнічы гукавыя фарбы, дынамічны і тэмбравы кантрасты, адчуць жывую «лёпкую» музычную фразу. Думаецца, што да гэтых п'ес аркестр ішчы вернецца, яны заслугоўваюць таго, каб захоўвалі ў рэпертуары.

Упаўнена выступаў малады скрыпач, лаўраят міжнародных конкурсаў Зіновій Віннікаў. Гучанне яго інструмента струменіла, нібы чалавечы голас, спывае аб першых прамежах вясновага сонца і імклівае вясновыя ручаі. Пранікнёна перадаў З. Віннікаў прыгожасць летняга пейзажу, залатой восені і змовавай мямеліцы. Чоткім прыгожым канцэртаў «Поры году» («Вясна», «Лета», «Восень», «Зіма») Італьянца Вівальды былі выкананы музыкантамі з тонкім адчуваннем стыльвае асаблівасці і вобразнага свету кожнага твора, напоўненых рымантычным настроём.

Канцэртаў Вівальды прагучалі ў гэты вечар у выкананні складанага ансамбля. І думкі мае адносяцца ў ройнай меры і да артыстаў аркестра, якія іграў на добрым прафесіянальным узроўні. Гэта было сапраўднае саборніцтва, у якім не было пераможцаў і пераможаных, — саліст і аркестранты жылі пафасам музыкі.

Сваю творчую задачу, — гаворчы рэжысёр фільма Уладзімір Мікоша, — мы бачылі ў тым,

27 ЛЮТАГА семнацатага года. У Расіі перамагла рэвалюцыя. Царызм зрынуты. Скупыя кадры старой хронікі: усхваляваныя людзі на вуліцах. Газеты на расхварт. На вуліцах — трывога, неспражоранасць, надзея, радасць. Радуюцца петраградскія рабочыя і салдаты. На «Марсовым полі» пахаванне першых ахяр рэвалюцыі, незвычайнае для Расіі пахаванне — без савяшчэннікаў і абразаў. Але што гэта? Тут, ля магілы, бачыш побач меншавіка Скібелова, капіталаста Гучкова, князя Львова і... прадэстаўнікоў Петраградскага Савета рабочых і салдацкіх дэпутатаў. Такая складаная, няўстойлівая сітуацыя...

Гэтымі кадрамі пачынаецца новы фільм Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў «Поезд у рэвалюцыю». І вось кінкамера пераносіць нас з Расіі ў Швейцарыю, у ціхі горад Цюрых, які жыў сваім ціхім размераным жыццём. Імяна тут, дэляма ад рэвалюцыі, засталі лютаўскія рэвалюцыяны паздзі Іліча ў Расію, аб значэнні гэтага таго рызкоўнага і неабходнага падаарожжа. Мы прагледзелі вялікую колькасць матэрыялаў, якія захоўваюцца ў Інстытуце марксізма-ленінізма пры ЦК КПСС, тысачы метраў плёнкі ў Цэнтральным дзяржаўным архіве кінафотадкументу. Мы мелі магчымасць пазнаёміцца і з матэрыяламі архіваў Стагольскага гарад-

ДАРОГА НА РАДЗІМУ

НОВЫ ДАКУМЕНТАЛЬНЫ ФІЛЬМ, ПРЫСВЕЧАНЫ У. І. ЛЕНІНУ

На 12 міжнародных фестывалях дакументальных і кіраметражных фільмаў кіно і тэлебачання ў Ленінградзе вышэйшым пры «Залаты голуб» прысуджаны савецкай карціне «Поезд у рэвалюцыю».

каб, прытрымліваючыся старой мовы дакументу, расказаць аб вяртанні Уладзіміра Іліча ў Расію, аб значэнні гэтага таго рызкоўнага і неабходнага падаарожжа. Мы прагледзелі вялікую колькасць матэрыялаў, якія захоўваюцца ў Інстытуце марксізма-ленінізма пры ЦК КПСС, тысачы метраў плёнкі ў Цэнтральным дзяржаўным архіве кінафотадкументу. Мы мелі магчымасць пазнаёміцца і з матэрыяламі архіваў Стагольскага гарад-

скага музея і шведскага тэлебачання. Многа цікавага далі нам сустрэчы з людзьмі, якія ведалі Леніна, дапамагалі яму.

З першых жа хвілін, як толькі прыйшла вестка аб рэвалюцыі, Уладзімір Іліч стаў раваца ў Расію. На экране — адкрыты мужны твар Фрыца Платана, швейцарскага інтэрнацыяналіста. Гэта ён узяў за арганізацыю выезду Леніна ў Расію праз Германію. І вось поезд пакідае цюрыжскі вакзал. У вагонах Ленін і яго сартанікі — Надзежда Круцкая, Інеса Арманд, Міха Цхакава і іншыя. Германская тэрыторыя. Кожная хвіліна — чакаане якой-небудзь правакацыі. Кожная станцыя — п'якучы неспакой. Кожны прыпынак — нервовае напружанне. Тры дні на нямецкай тэрыторыі. Тры дні трывогі і нервовае напружання. І тым не менш Ленін працуе. Ільч ішчы свае «Красавіцкія тэзісы» — праграму дзяржаўнага развіцця рэвалюцыі. Расказваючы пра паездку Леніна, кінадакументалісты ўключаючы ў свой расказ кадры, якія даюць уяўленне аб паездзе, што разгорваліся тады ў свеце. Часовы ўрад аву курс на працяг вайны. Народ галадуе. Фабрыканты зброі ўзбавчаліся. Па вуліцах хадыла ўсё больш калек і жабракоў.

...Партовы нямецкі гарадок Засніц. Далей Балтыка. Паром «Красавіца» прымуў у Севастопалі чыгуначны састаў. Капітан

даў сігнал да адліцыця. Упершыню за ўсё падарожжа рускія рэвалюцыянеры здолелі ўздыхнуць свабодна. І вось шведскі порт Трэлларборг. Саброўская сустрэча са старым таварышам Якам Ганецкім і кіраўніком левых сацыял-дэмакратыя горада Мальмё журналістам Ота Грымлюндам... Стагольскі сустрэў Леніна і яго спадарожнікаў гасціна. На экране — шведская газета «Пліптыкен» з партрэтаў Леніна і артыкулам аб ім. У ёй, у прыватнасці, гаварылася «Нябольш характэрным для гэтага чалавека з'яўляецца нястомная энергія і незвычайная прыпыласкасць... Ленін яртавецца ў Расію, дзе яго таварышы з неадраўлівае чаканне прыезду дарогага твара дыра...»

Апошнія кадры фільма. Заду граніца. Поезд набліжаецца да Петраграда дзе Леніна чакаюць з неадраўлівае чаканне. Заваўраца шлях у рэвалюцыю. Славутыя «Красавіцкія тэзісы», у якіх сфармуляваны асноўныя заданні рэвалюцыянага пралетарыату... Хутка, хутка на плошчы Фінляндскага вакзала прагучыць заклік Леніна: «Няхай жыве сацыялістычная рэвалюцыя!»

Фільм «Поезд у рэвалюцыю» — ішчы адні хвалючы твор дакументальна кіналенінізма.

Галіна РАТАМСКАЯ, (АДН).

УЛЕБАЧАННЕ

23 студзеня

Першая праграма. 9.10 — тэлебачанне — школа Беларускай літаратуры. 9-ы клас. «Сатыра Кандрата Крапівы». 9.40 — «Дух Ташкента жыве». Кінаарнава. 10.05 — навіны (М). 10.15 — для дашкольнаў і малодшых школьнікаў. «Надаронка сонечнага зычніка». Перадача з Італіі. 10.45 — «Армія Трасагузі» зноў у бал». Мастацкі фільм (М). 12.05 — «Твая лінгвістыка». Праца М. І. Леніна «Імпэрыялізм як вышэйшая стадыя капіталізму» (М). 12.35 — навіны (М). 17.00 — праграма перадач. 17.05 — навіны (М). 17.15 — для школьнікаў. «Хіт-рулінік малое». Перадача 3-я. 17.45 — «Іванарам навін». 18.03 — кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў па баскетболе. ІІ фінал. ЦСКА (СССР) — «Ірэн» (Ізраіль). (Ізраіль) (у запісе) (М). 19.00 — «У. І. Ленін. Хроніка жыцця і дзейнасці». «Ленін у Польшчы». Мастацкі фільм (М). 20.35 — «Эстафета навін» (М). 21.15 — «Клуб ама-тару песні» (М). 22.15 — «Дзень піяцігодкі». 22.45 — «Няог Са-тырычны кінааспіс». 23.00 — В. Шкваркін. «Ірэнці Напалеон». Прам'ера тэлевізійнага спецыяла. Перадача з Ленінграда. 00.10 — навіны (М).

24 студзеня.

Першая праграма. 8.30 — праграма перадач. 8.35 — для студэнтаў тэхнікумаў. «Доталі маішча». 9.05 — «Гімнастыка для ўсіх» (М). 9.30 — навіны (М). 9.45 — «Здароўе». Наўмова-папулярная праграма (М). 10.15 — музычная іясэля праграма. Паўгадзіны з аркестрам пад кіраўніцтвам А. Гарбача (М). 10.45 — «Тыдзень планеты». Міжнародны агляд. 11.15 — «Музычная шкатулка». 11.45 — «Абавіна гаспадарання». Аб рабоце Інстытута эканамікі АН БССР. 11.45 — «Старонкі ва-шых пісьмаў». Канцэрт. 12.25 — «Сёння — рубж перадавікоў, заўтра — здабытак кожнага». Перадача пра налігас «Аснэжнічкі» Пінскага раёна. Травішча. 13.00 — экран паўторнага фільма. «Сакратар райкома». Тэлевізійны народны ўспраствіт. 14.30 — факультат навукі і тэхнікі. «Праблемы развіцця мінеральна-сыравіных рэсурсаў і іх выкарыстанне ў народнай гаспадарцы» (М). 15.15 — навіны (М). 15.30 — факультат культуры. «Прыгожасць» (М). 16.00 — «Лета піс паўстагоддзя». Тэлевізійны шматсерыйны дакументальны фільм «Іол 1920-ы» (М). 17.00 — кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў па баскетболе. ІІ фінал (навыны). «ТТ» (Рыга). «Вясла» (Вяліка-каў) (М). 18.00 — навіны (М). 18.05 — «Стаўка, большая за жыццё». Прам'ера тэлевізійнага шматсерыйнага мастацкага фільма. «П'якаца групенфюрэр Вольф» (М). 19.05 — каліровае тэлебачанне. «КВН-70» (М). 21.00 — «Сёння — адзін дзень». Штогтыднёвы агляд. 21.30 — Р. Аталевіца. «Добры дзень, нашы таты». Тэлевізійны спецыял. 22.50 — канцэрт Дваржаўнага народнага аркестра БССР. Саліст А. Садзавіна. 23.00 — першыя навіны СССР па хваеі. «Вясна» (Мінск) — «Дыялет» (Пенза). ІІ перыяд (у запісе). 00.15 — навіны (М).

25 студзеня

Першая праграма. 8.30 — праграма перадач. 8.35 — для студэнтаў тэхнікумаў. «Тэарэтычная механіка». 9.05 — «На зарадку станавілі» (М). 9.15 — навіны (М). 9.30 — «Вудальнік». Перадача з Ада-сы. 10.00 — «Музычны ніс» (М). 10.30 — «Сельская галідна» (М). 11.30 — «Велья і чорныя» Тэле-візійны шахматна-шахачны клуб. Амаатарам шахмат. 12.00 — для школьнікаў. «Прытанні нашым сабрам». У нас у гасцях чыркавая студыя (М). 12.30 — «Выступнае «Зорчача». Канцэрт асаблівых песні і танца Палаца піянераў і школьнікаў Мінска. 13.00 — для школьнікаў. «Вас вышлічыне «Спартландыя». 14.00 — для во-наў Савецкай Арміі і Флоту. «На галоўным напрамку» (М). 14.30 — «СССР». Польшча». Тэлевізійны матч па акрабатыцы (М). 15.30 — да 25-годдзя перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. «Ды жывуць у паміці на-роднай». 16.00 — для юнацтва. «Світа ведаў». Фінал нацыянальнага алімпіады «Сусвет побач» (М). «Сіва» непарушы». Праграма Бразільскай студыі тэлебачання. 17.30 — выступленне сакратара ЦК Камуністычнай партыі Арме-ніі Г. А. Тэр-Гаварыца (М). 17.40 — «Наша анікета». 18.15 — каліровае тэлебачанне. «Кіло-кінадаароніка» (М). 19.10 — «На Армені». Навіны (М). 19.20 — канцэрт майстроў мастацтваў Ар-меніскай ССР (М). 20.45 — навіны (М). 20.50 — «Сем дзён» Міжна-родная праграма (М). 21.30 — «Вялікі Сараяны». Мастацкі фільм (М). 23.10 — навіны (М).

Пасылайце ў рэдакцыю ва-шы прапановы і памаданні ў сувязі з выходам штогтыднёвага «Літаратура і мастацтва»

ПІСЬМЕННІКІ МАСТАКІ АР-ХІТЭКТАРЫ ДЗЕЯЧЫ ГЭАГРА-РАБОТНІКІ КУЛЬТУРЫ І ЗАПРА-ШАЕМ ВАС ПРЫНІЧАЎ УЗДЕЛ У СТАВАРЭННІ ШТОГТЫДНІВІКА

Галоўны рэдактар Л. Я. ПРОКША.
Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, В. М. АЛАДАУ, А. Ц. БАЖКО [намеснік галоўнага рэдактара], Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОВ, А. С. ГРАЧАНІКАУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛІОУА, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСКІ, П. М. МАКАЛ'Е, Л. М. МЕХАУ [адказны скартатар], Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОВ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўгара і пятніцу

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск вул. Захарэва 19 Тэлефоны: прыёмны рэдакцыі — 33-24-61, намеснік галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзнака скартатара — 33-44-04, ад-дзела літаратуры — 33-21-53, аддзела тэатра, кіно і мастацтва — 33-24-62, ад-дзела вывучэння мастацтва, архітэктуры і вытворчай дзейнасці — 33-24-62, аддзела публіцыстыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-22-04, аддзела ін-фармацыі — 33-44-04, выдвецтва — 6-25-18, бухгалтэрыі — 6-25-87.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР. Мінск.

Індэкс 63856. Друкарня выдвецтва ЦК КП Беларусі. АТ 21364

У ЗАЛЕ Цэнтральнай музычнай школы адбыўся канцэрт, якім адкрыўся Рэспубліканскі конкурс выканаўцаў на лепшую канцэртную праграму, прысвечаную Ленінскаму юбілею.

Выступаў Раман Нодаль. Сваю праграму скрыпач пабудараў крэху нечакана, адступішы ад традыцыйных канонаў. І гэтая нечаканасць аказалася вельмі апраўданай, надзішы своеасаблівае свежасць канцэрта. Без усякіх «ступенных нумароў» Нодаль адразу ўвёў слухачоў у свет вялікіх пачуццяў і перажыванняў: прагучала «Паэма» Э. Тырманд, твор складаны, напоўнены пафасам барацьбы і пакул-лявых роздумаў.

Шнаваць выклікаў другі нумар праграмы: «Інтрадукцыя, Таката і Драматычны маналог» Я. Глебава, якія прагучалі з канцэртнай эстрады ўпершыню. Гэты твор, у аснову якога пакладзена музыка балета «Альпійская балада», даволі цікава па форме: часткі не маюць выразна абазначаных межаў і, пераходзячы адна ў адну, утвараюць адзіную п'есу. Невялікая інтрадукцыя, якая стварае ўражанне гукаў, што нараджаюцца і выкрышталізаваюць-

ца нібы з небяжы, не-лік непрыкметна пераходзіць у напорыстую энергічную такату. Рух адкрываецца Драматычным маналагам, які ўтварае сярэдняю частку формы, а потым зноў імкліва за-хапляючы паток гукаў. Майстэрства, з якім Нодаль сыграў гэту

У СВЕЦ ВЯЛІКІХ ПАЧУЦЦА

п'есу, садзейнічала по-спеху яе ў публікі. Завяршылася аддзя-ленне Санатай (опус 134) Д. Шастаковіча, якая была ў Мінску выканана ўпершыню. У гэтым вялікім па-мантабах, у многім трагічным творы адлю-стравалі асаблівасці перажывання вялікага мастака, перажывання, якія сталі агульнача-лавечымі. Твор, гума-ністычны ў сваёй а-снове, прымушае заду-мацца аб сэнсе жыцця, аб месцы ў ім. Выка-наўцам (я ішчы выка-наўцам, таму што вя-лікі роллю ў поспеху санатаі ўсяго канцэр-

та адгратла вь выкананне парты тапіяна Ініай най) удалося р ідэйную сутнасць ра.

Музыкай Бе чыкоў ствараецца дома, любіў Уладзімір Ільі пач пачаў др дзяленне канц-

ЛАСНЫ

У гэзце «Літаратура і мас чытае матэрыялы, прысвечаны Лелелю нам давалася бачыць ры называюць «Цар-дубам».

не паспелі гэтыя каналы адвеса лішкі вільгаці з бэгістых балот як зацягнуліся мохам, зараслі балотнымі травачы, залпылі ілем. Дзе-нідзе ў іх ішчы гняздыца пахлахлява качкі, а ў прамоінах і вокнах жывуць лянвіявы ліні, вёрткія ўюны.

Месцамі каналы вельмі малаўнічыя. Яны нібы выкослены гіганцкай рукой на жухлай і панылай мясцоазці палескіх балот-гушчараў. Дзіўна і фантастычна выглядаюць зверху, з самалёта або верталёта, нагадваючы таманічны ліні на Марсе, якія мяняюць аб-рысы і рэфарбоўку на працягу года.

А паглядзіце на два дубы ў Га-лявіцкім ляснішчы Калінавіцкага лясгаса: старшыні — каля 40 мет-раў вышыні і амаль 2 метры ў дыяметры і малодшы.

Да вельмі цікавыя дубы-близ-няты ёсць у эстэты аб'екце Ас-танкавіцкага ляснішча Даманавіцка-кага лясгаса, якія ахоўваюцца асабліва пільна. Кожнаму, прык-ладна, па 200 гадоў. У маі, калі

адпачываў, распрацоўваў ваенныя дыспаліцы генералісіма А. В. Су-вораў. Гэта ляснішча дрэва так і называюць тут дубам Суворова. Больш як паўтара стагоддзя прай-шо з часоў тых падаея, а дуб расце, увазбляючы вельмі магучы прыгожасцю беларускіх пу-шчаў. Другі такі ветран стаіць ля Круцыцкага поля бітвы.

У Навагрудскім раёне вядомы 200-гадовы дуб, своеасаблівы за-лечы помнік выдатнаму польскаму паэту Адаму Міцкевічу. У гэтым яго ляс п'есу «Свіздэ». «Сіца-зянку», «Гражыну», «Пана Тадзу-

копці чэзарэзучасна іму зямлі, дзе пасля адарынулася ад яго фартуна і здарэліца ваеннае шчы-сце. Дуб гэты захавалася да нашых дзён і называецца дубам Напалеона. Паводле старадаўняга падан-ня, Напалеон, размясціўшыся пад дубам-велькімам, назіраў за пе-раправай праз Заходнюю Дзвіну корпусна Мюн-Бруна, якому было даручана праславаць армейскія падраздзяленні рускіх войск пад камандаваннем генерала Дахтура-ва. Пазней, на гэтым жа месцы, італьянскі від-хараол Багары су-стравіў з неапапітанскім каралям

Савета Міністраў БССР яны до я-лены помнікамі прыроды і знахо-дзяцца пад аховай дзяржавы. Што ж, яны заслужылі такую ўва-гу. Заслужылі беражлівую адносі-ны да сябе чэжжана з нас, лю-дзея, якія прыходзіць да іх сёння і прыдуць заўтра. Прыдуць да гэтых асілкаў прыроды да рэда-цыю, натхненнем, думкамі...

Г. МАРГАЙЛІК,
навуковы супрацоўнік Ін-стытута батанікі АН БССР.